

***Triglachromis otostigma* (Regan, 1920) – tajemnicza koparka z jeziora Tanganika**

Marcin Kamiński „Makami” – (www.muszlowce.pdg.pl)

W jeziorze Tanganika można spotkać wiele ciekawych gatunków pielęgnic. Są małe muszlowce, tropheusy skubiące glony, piaskowe księżniczki, miłośnicy skał oraz „śledziki” w toni wodnej. Nasz bohater nie jest żadną z nich. To Bob Budowniczy, sierżant piechoty morskiej i saper w jednym. Nikt tak jak on nie potrafi chronić swojej rodziny za pomocą sieci tuneli i tylnych wyjść, przeciwnika zabije bez skrupułów a płetwami przypominającymi detektor min wykryje w mule najlepszy pokarm. Tak, to *Triglachromis otostigma*.

Krótką systematyka

Triglachromis otostigma jest przedstawicielem plemienia Limnochromini – endemicznych ryb z jeziora Tanganika. Gatunki wchodzące w skład plemienia są rzadko odławiane i importowane z jeziora. Wszystkie Limnochromini żyją w środowiskach przydennych, piaszczystych i mulistych na dużych głębokościach, odżywiają się głównie bezkręgowcami lub małymi rybami, ikrę i narybek inkubują oboje rodzice. *Triglachromis* jest rodzajem monotypowym czyli jednogatunkowym.

Miejsce występowania

Gatunek ten występuje na obszarze całego jeziora. Zasiedla strefy muliste, ale także piaszczyste na głębokości od dwóch do pięćdziesięciu metrów i głębiej. Z reguły żyje w miejscach, gdzie rzeki mają swoje ujście do jeziora lub w płytkich zatokach o słabej przejrzystości wody (np. zatoka Chituta, Zambia).

Odżywianie w naturze

W naturze *Triglachromis otostigma* odżywia się głównie okrzemkami, małymi pierścienicami i drobnymi skorupiakami oraz detrytusem czyli martwą materią organiczną, zalegającą na dnie jeziora. Z mułu przesiewa jadalne resztki. Niektórzy badacze (np. Konings) zaliczają ją do tzw. mułożerców.

Nazwa

Triglachromis (nazwa rodzajowa) – pochodzi od przedstawicieli morskiej rodziny *Triglidae*. Cechą charakterystyczną tych ryb są dolne promienie płetwy piersiowej przekształcone jakby w czułki, które pozwalają skanować podłoże w poszukiwaniu jadalnych bezkręgowców (Fitor, 2009).

otostigma (epitet gatunkowy) – otos – słyszeć, sigma – plama, wskazuje na ciemną plamę na skraju pokryw skrzelowych.

Opis gatunku

T. otostigma dorasta maksymalnie do 12 cm długości. Ciało ma masywne z silnie zaznaczoną, dużą głową. Długość ciała to około 3,2-3,5 krotność wysokości, głowa stanowi prawie 1/3 długości standardowej. Ciało ma barwę jasnobrazową, brzuszna część ciała jest jaśniejsza. Na całym tułowie widoczny jest wzór błyszczących, srebrzystych, ukośnych pasów biegnących od grzbietu po brzuch. Płetwa grzbietowa ma lekko wystające promienie, które mają wyraźnie czarne końcówki. U dorosłych samców pierwsze dwa-trzy promienie w tej płetwie są całe czarne. Płetwa ogonowa ma żółtą nasadę i czarne obrzeżenie. Płetwy brzuszne są żółte. Płetwy piersiowe są silnie wydłużone, przezroczyste z żółtą nasadą. Pierwsze dwa promienie tej płetwy nie są zrośnięte z pozostałą jej częścią i zawierają sensory (pełniące funkcje „touch and taste” – dotykać i czuć) badające muliste podłoże. Odkrycia tego dokonał Brichard (1989) uważając, że oddzielone promienie mogą być używane jako „czułki”, ułatwiające poruszanie się w mulistym podłożu. Dzięki temu mechanizmowi w całkowitej ciemności „otostigma” czuje swoją zdobycz. Następne dwa promienie są silnie wydłużone o białej barwie. Na pokrywach skrzelowych występują pojedyncze, owalne, ciemne plamki. Dorosłe samce i samice są podobnych rozmiarów, samice są zwykle jaśniejsze i nieco pełniejsze. Poza ubarwieniem pierwszych promieni płetwy grzbietowej najpewniejszym rozróżnieniem płci jest analiza brodawek płciowych.

U młodych osobników na płetwie grzbietowej obecna jest charakterystyczna czarna plamka zlokalizowana w tylnej części. RIL (relative intestinal length - względna długość jelita) tzn. stosunek długości jelita do całkowitej długości ciała wynosi 2,5:1, co wskazuje na pożywienie pełne materiałów balastowych (Mierzeńska, 2009). Dzięki specyficznej budowie ciała, ogromnemu pyskowi zaprojektowanemu do przenoszenia dużych ilości mułu *T. otostigma* jest stworzona do kopania. W naturze ryby potrafią kopać w mulistym podłożu tunele metrowej długości. Kiedy podłoże jest zbyt miękkie, wówczas ryby wygrzebują po prostu głębokie otwory. Często tunele znajdują się w odstępach mniejszych niż 50 metrów i odległość pomiędzy wejściami do tuneli wynosi kilka metrów. Z obserwacji z nurkowania wiadomo, że jeden kompleks zamieszkały jest przez rodzinę składającą się z jednej samicy, jednego samca oraz wielu młodych. Wejścia do tuneli mają najczęściej 5 cm średnicy i czasami oznaczone są pierścieniem piaskowym (Klaas, 2006). Niestety nic nie wiadomo o intymnym życiu triglachromisów wewnątrz ich podziemnych galerii (Fitor, 2009).

Akwarium

Ze względu na przywiązanie do dna oraz ogromny terytorializm powinno to być akwarium jednogatunkowe. Niezbędny jest co najmniej 200 - 250 litrowy zbiornik o dużej powierzchni dna i małej wysokości (np. 100 x 50 x 40 cm). Konieczny jest również drobny kwarcowy piasek w ilości około 80 – 100 kg tak aby powstała 15 cm warstwa i rury PCV najlepiej o długości 50 cm i przekroju 11 cm imitujące tunele, które w naturze kopią „otostigmy”. Oświetlenie nie będzie konieczne, ponieważ ryby preferują zaciemnione środowisko. Pamiętajmy również o tym, że Triglachromisy kochają spokój. Ustawmy akwarium w miejscu odosobnionym z rzadka odwiedzanym przez domowników - tych małych i dużych. Zapewniam, że ryby odwdzięczą się wspaniałym wybarwieniem i tym, że w ogóle będziemy mogli je zobaczyć. Filtracja powinna być wydajna, skuteczna biologicznie ale wypływ wody z filtra musi być wolny. Ryby nie znoszą prądów wody. Tak urządzony zbiornik powinien wystarczyć dla grupki 5-6 młodych ryb. *Triglachromis otostigma* zajmuje się głównie kopaniem. Akwarium w ciągu kilku godzin zmieni się nie do poznania. Powstaną kratery, doły, rozpadliny i wydmy rozdzielające strefy w zbiorniku. Nierzadko ryby potrafią usypać wał z piasku o wysokości 20-30 cm przy jednej z szyb akwarium. Ryby należy karmić wysokiej jakości płatkami i granulatem. Dwa-trzy razy w tygodniu można podać mrożonego kryla lub mysis. Ważne jest aby pokarm nie unosił się na powierzchni wody tylko powoli opadał. Możemy również zainstalować w akwarium mały filtr gąbkowy z turbiną lub zasilany „brzęczykiem”, który pozwoli nam na gromadzenie naturalnego pokarmu ryb – detrytusu. Wystarczy wycisnąć i obserwować. Widok niezapomniany. Zwróćmy jeszcze uwagę na coś bardzo istotnego. W akwarium z triglachromisami nic nie dzieje się przypadkiem i zawsze powoli. Ćwiczmy w sobie cnotę cierpliwości☺

Rozmnażanie

Uff... najtrudniejsza materia. Dla jednych hodowców jest to gatunek łatwy w rozrodzie dla innych znów trudny. W każdym razie *T. otostigma* jest bardzo, bardzo rzadko rozmnażana w akwariach (osobniki dzikie). Ale od początku. Pierwszą osobą, która opisała rozmnażanie był brytyjski akwarysta Brian Wilson w 1983 roku. 24 lata później fotograficznie udokumentował rozmnażanie triglachromisów hiszpański fotograf, podróżnik, znawca ryb z jeziora Tanganika Angel M. Fitor. Jak dowiedziałem się od Everta van Ammelrooya – holenderskiego badacza ryb z jeziora Tanganika „otostigmy” są rozmnażane w Afryce od ponad 20 lat. Pierwszą osobą, która w Polsce dokonała rozmnożenia ryb jest młody akwarysta z Bielczy koło Tarnowa Mateusz Kasjaniuk „Lenek”. Opisy rozmnożenia *T. otostigma* zostały zamieszczone w 5 i 6 numerze Tanganika MAGAZYN. Wynika z nich, że para musi dobrać się sama z grupy ryb i wtedy należy ją oddzielić. Zapłodnienie jest trudne do zaobserwowania ponieważ dokonuje się w rurach PCV zazwyczaj w ciemniejszym końcu (Fitor, 2009). Gdy dochodzi do tarła oboje rodzice wymieniają się ikrą co kilka godzin. Inkubacja trwa około 10 dni. Po wypuszczeniu narybku ryby stają się bardzo agresywne i zabijają każdego intruza. Atakują czyścik magnetyczny, palec opiekuna a nawet błyski burzy. Młode rosną szybko ale nierównomiernie karmione dobrej jakości płatkami, cyklopem, solowcem. W razie niebezpieczeństwa opadają na dno udając martwe (Kasjaniuk, 2009). W wieku pięciu tygodni pojawia się u narybku ciemna plamka na płetwie grzbietowej, która może odgrywać rolę „fałszywego oka” w celu zmylenia drapieżnika, co do pozycji ofiary (Fitor, 2009).

Triglachromis otostigma ze swoim zadziornym charakterem, niesamowitą biegłością w tworzeniu podziemnych tuneli, umiejętnością współżycia w grupie może stać się podstawową pielęgnicą w akwariach imitujących biotop jeziora Tanganika. Mam nadzieję, że tak się stanie!

Literatura.

Fitor A., *Triglachromis otostigma* – próba zrozumienia „buldożera”, *Tanganika Magazyn* 5: 35-40.

Kasjaniuk M., Relacja z pierwszego w Polsce rozmnożenia *Triglachromis otostigma*, *Tanganika Magazyn* 6; 91-93.

Klaas. W., *Triglachromis otostigma* ein Schlamm Bodenbewohner der besonderen Art, *Amazonas*, 8: 58-62.

Konings A., 2005, Back to Nature. Przewodnik po świecie pielęgnic z Tanganiki, Fohrman Aquaristic AB – Tigra System Polska, Piaseczno.

Konings A., 2002, Pielęgnice - moja pasja, Cichlid Press – Tigra System Polska, Piaseczno.

Mierzeńska M., Limnochromini – endemiczne plemię przydennych, głębinowych ryb z jeziora Tanganika, *Tanganika Magazyn*, 5: 19-32.

Wilson B., *Triglachromis otostigma*, *Tanganika Magazyn* 5; 33-34.

Van Ammelrooy E., Chituta Bay, *Tanganika Magazyn*, 4: 8-10.

strony www:

<http://www.cichlidae.com/forum/viewtopic.php?f=7&t=2008>

<http://www.cichlidae.com/forum/viewtopic.php?f=23&t=5166>

<http://www.fishbase.org/summary/speciessummary.php?id=8970>

<http://klub-tanganika.pl/forum/viewtopic.php?t=9&sid=e956aefe8a264719eee89173a39509b7>

<http://www.forum.tropheus.com.pl/index.php?action=vthread&forum=4&topic=1472&page=0>

<http://www.forum.tropheus.com.pl/index.php?action=vthread&forum=4&topic=2004&page=0>

<http://www.destin-tanganyika.com/Galerie/page-triglachromis-otostigma.htm>